

РЕЦЕНЗИЯ

ОТ ПРОФ. Д.ИК.Н. КИРИЛ ПЕТРОВ АНГЕЛОВ

(НАУЧНИ СПЕЦИАЛНОСТИ: „ОРГАНИЗАЦИЯ И УПРАВЛЕНИЕ ИЗВЪН СФЕРАТА НА МАТЕРИАЛНОТО ПРОИЗВОДСТВО”, „ИКОНОМИКА И УПРАВЛЕНИЕ” И “ОРГАНИЗАЦИЯ И УПРАВЛЕНИЕ НА ПРОИЗВОДСТВОТО”)

НА ДИСЕРТАЦИОНЕН ТРУД НА ТЕМА „УПРАВЛЕНСКИ ИНСТРУМЕНТИ ЗА ПОВИШАВАНЕ НА СТОЙНОСТТА И КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТТА НА ФАРМАЦЕВТИЧНИТЕ КОМПАНИИ, ДЕЙСТВАЩИ В УСЛОВИЯТА НА ГЛОБАЛИЗАЦИЯ”, РАЗРАБОТЕН ОТ д-р ЕВА ХОМАЧ-ПЕРЖЕЦКА, РАЗРАБОТЕН ВЪВ ВАРНЕНСКИ СВОБОДЕН УНИВЕРСИТЕТ „ЧЕРНОРИЗЕЦ ХРАБЪР”, КАТЕДРА „АДМИНИСТРАЦИЯ, УПРАВЛЕНИЕ И ПОЛИТИЧЕСКИ НАУКИ”

ДИСЕРТАЦИОНЕН ТРУД Е ЗА ПРИСЪЖДАНЕ НА ОБРАЗОВАТЕЛНА И НАУЧНА СТЕПЕН „ДОКТОР НА НАУКИТЕ” ПО НАУЧНО НАПРАВЛЕНИЕ 3.7. „АДМИНИСТРАЦИЯ И УПРАВЛЕНИЕ” НАУЧНА СПЕЦИАЛНОСТ „ОРГАНИЗАЦИЯ И УПРАВЛЕНИЕ ИЗВЪН СФЕРАТА НА МАТЕРИАЛНОТО ПРОИЗВОДСТВО”

1. Информация за дисертанта

Авторът е представил за обсъждане дисертационния си труд в катедра „Администрация, управление и политически науки” на Варненски свободен университет „Черноризец Храбър”, съгласно чл.39 от ППЗРАСРБ.

Доктор Ева Хомач-Пержецка има богат професионален и научно-изследователски опит. Притежава ОНС „Доктор“ по икономически науки (2009). От 2015 г. е преподавател в Jacob of Paradies University по предмети, сродни на научната област на дисертацията. От 2000 е бизнес консултант. Притежава компетенции по одит и внедряване на международно признати стандарти в стопански предприятия.

Дисертантът е зачислен в катедра „Администрация, управление и политически науки” на Варненски свободен университет „Черноризец Храбър”, където е разработвал дисертационния си труд.

На заседания на катедра «Администрация, управление и политически науки» и на хабилитационен съвет на факултета «Международна икономика и администрация» при Варненски свободен университет «Черноризец Храбър»,

дисертационният труд е приет за представяне пред научно жури (заповед № 388 от 19.06.2023 г. на Ректора на ВСУ).

Дисертационният труд е разработен на руски език. Представен е автореферат на български език.

2. Актуалност и значимост на дисертационния труд

Дисертационният труд третира значимия от научна и бизнес гледна точка проблем, свързан с управлението на стойността и повишаването на конкурентоспособността на полските фармацевтични предприятия в условията на глобализация. В тази връзка основни водещи научни проблеми са правилното определяне на носителите на корпоративна стойност и изборът на подходящи управленски инструменти, влияещи върху стойността и конкурентоспособността.

Предмет на дисертационния труд са управленските инструменти за повишаване на стойността и конкурентоспособността, свързани с ключовите фактори на стойността на полските фармацевтични компании, работещи в глобализирана среда.

Обект на дисертационния труд е управлението на стойността и повишаването на конкурентоспособността на предприятията от полския фармацевтичен сектор.

Основната цел на дисертационния труд е анализът и идентификация на носителите на корпоративна стойност и изборът на подходящи управленски инструменти, влияещи върху стойността и конкурентоспособността на предприятията от полския фармацевтичен сектор

Понастоящем липсват задълбочени научно-приложни изследвания, свързани с управлението на стойността и повишаването на конкурентоспособността на полските фармацевтични предприятия в условията на глобализация, които да третират по такъв задълбочен начин анализа и идентификация на носителите на корпоративна стойност и избора на подходящи управленски инструменти, влияещи върху стойността и

конкурентоспособността. Високотехнологичният сектор на фармацевтичната промишленост има разностранна специфика, което не предполага възможността за ефективно и ефикасно използване на общите методологии за управлението на стойността. Отчитайки всичко казано дотук, както и значимостта на управлението на стойността и повишаването на конкурентоспособността за един високотехнологичен сектор, какъвто е фармацевтичният, може да се определи, че така дефинираната проблематика е изключително актуална и значима за науката и управленската практика.

3. Кратка характеристика на представения дисертационен труд

Дисертационният труд, в обем от 407 страници, като се състои от въведение, пет глави, заключение, списък на използваната литература и шест приложения. Съдържанието на главите е разпределено в отделни параграфи, в които се съдържат конкретни обобщения, изводи, практически препоръки и добри практики. Основният текст включва 58 графики и 11 таблици.

Списъкът на използваните литературни източници съдържа 259 заглавия на английски и полски, включващи монографии, статии, стратегически документи, отчети, статистики. Отделно са ползвани 65 електронни страници.

В увода на изследването се обосновава актуалността и значимостта на темата на разработката. Определя се обектът и предметът на изследване. Очертават се ограниченията на изследването. Идентифицират се изследователските проблеми. Лансира се изследователската теза. Дефинира се целта, подцелите и задачите на изследването. Представя се приложената методология и информационната база, на която е основано изследването. Посочват се потенциалните потребители на постигнатите резултати.

Съобразно с фокусиране върху получаване на конкретни приложими резултати, правилно са подбрани ограниченията на изследването.

В Първа глава „Максимизиране на стойността и повишаване на конкурентоспособността като предизвикателства пред управлението на съвременните предприятия“ се представят теоретичните схващания и

състоянието на управлението, ориентирано към повишаване на стойността и конкурентоспособността на предприятията в условията на глобализация. Извършено е теоретично изследване на иновативната ориентация в управлението на съвременните предприятия. Изследвано е актуалното разбиране за същността и съдържателният обхват на максимизиране на стойността и повишаване на конкурентоспособността като управленска цел на съвременните предприятия. Извършен е критичен обзор на подходите към стойността на предприятието в полската и чуждестранната литература. Изведени са значими изводи за управлението на стойността като идея за ефективно действие и засилване на конкурентоспособността на предприятията в епохата на глобализацията. В разделите на главата се съдържат обосновани изводи. Постигнати са конкретни научно-приложни резултати.

Във Втора глава „Инструменти на управлението, ориентирани към повишаване на стойността и конкурентоспособността на предприятията в условията на глобализация“ се анализира теорията и методологическите аспекти, свързани с проблема за управлението, ориентирано към повишаване на стойността и конкурентоспособността на предприятията с акцент върху фармацевтичните компании. В тази връзка в главата са анализирани и дискутирани темите, свързани с ефективното управление на стойността и засилване на конкурентоспособността на бизнеса; източниците на стойност и конкурентоспособност, необходими за управлението на предприятията; моделите и методите, подпомагащи насоченото към стойността управление и повишаването на конкурентоспособността на предприятието; инструментите, използвани в процесите на управление на стойността и повишаване на конкурентоспособността на предприятията. В главата се съдържат обосновани изводи. Постигнати са конкретни научни и научно-приложни резултати.

Трета глава „Управление, ориентирано към стойността и повишаване на конкурентоспособността на предприятията от фармацевтичния сектор в Полша в условията на глобализация“ е насочена към анализ на проблемната ситуация, свързана с темата за управление, ориентирано към стойността, и повишаване на

конкурентоспособността на предприятията от фармацевтичния сектор в Полша. В тази връзка на основа на анализа на фармацевтичния сектор в Полша в настоящите условия са получени важни знания за методите на управление, ориентирани към повишаване на стойността и конкурентоспособността на полските фармацевтични предприятия в условията на глобализация; инструментите на логистичния мениджмънт при формирането на стойността и конкурентоспособността на полските фармацевтични предприятия в условията на глобализация; формалните и правни условия и въздействие на конкуренцията върху управлението на фармацевтичните предприятия в Полша. Тази глава е една от основните „носещи колони“ на дисертацията. В главата се съдържат обосновани изводи. Постигнати са конкретни научни и научно-приложни резултати.

Четвърта глава „Анализ на въздействието на инструментите за повишаване на стойността и конкурентоспособността върху ефектите от управлението на стойността и повишаването на конкурентоспособността на фармацевтичните компании в Полша в периода 2015-2021 г.“ представлява емпирично изследване, което е в основата на идентифициране на множество знания и потвърдителни факти, отнасящи се до въздействието на инструментите за максимизиране на стойността и повишаване на конкурентоспособността върху ефекта от управлението на стойността и повишаването на конкурентоспособността на фармацевтичните предприятия, работещи в Полша през периода 2015-2021 г. Основната новост в изследването е от една страна, че са идентифицирани основните носители на стойност, необходими за процеса на определяне на ключовите управленски инструменти, които увеличават стойността и конкурентоспособността на фармацевтичните предприятия, а от друга – че са обособени инструментите за управление с ключово значение в процесите на създаване на стойност и конкурентоспособност с помощта на метода на таксономичното моделиране. Тази глава е другата от основните „носещи колони“ на дисертацията. В главата

се съдържат обосновани изводи. Постигнати са конкретни научни и научно-приложни резултати.

Пета глава „Управление и насоки за развитие на фармацевтичните предприятия в условията на глобализация“ е насочена към възможностите за внедряване на постигнатите в предишните две глави научни резултати в дейността на полския фармацевтичен сектор, като за целта е направен анализ на сектора в настоящите бизнес реалии. В главата се съдържат обосновани изводи. Постигнати са конкретни научно-приложни и приложни резултати.

В заключението на изследването се обобщава постигнатото в дисертацията и се очертават насоките за нейното надграждане.

4. Методиката на изследването

Доктор Ева Хомач-Пержецка подходящо е подбрала изследователските инструменти (подходи и методи на научно изследване), необходими за изпълнение на основната цел и задачите на дисертационния труд и ги е приложила коректно и добросъвестно. Използваните в изследването методи са както общоприети научни методи за провеждане на изследвания: системният, комплексният и процесният подход, проучване, систематизация и интерпретация на научна литература; проблемен, критичен, приложен, експертен и сравнителен анализ и синтез.

Важен изследователски инструмент е разработеното проучване, проведено върху група произволно избрани предприятия, работещи на фармацевтичния пазар в Полша през 2015-2021 г. (компании с полски капитал от групата на водещите листвани на борсата компании), при което са идентифицирани основните носители на стойност, необходими за процеса на определяне на ключовите управленски инструменти, които увеличават стойността и конкурентоспособността на полските фармацевтичните предприятия, както и са обособени инструментите за управление с ключово значение в процесите на създаване на стойност и конкурентоспособност с помощта на метода на таксономичното моделиране.

5. Оценка на научните и научно-приложни приноси

Цялостното ми запознаване с дисертацията и автореферата на кандидата са основание да се направи общият извод, че в представения за защита дисертационен труд се съдържат научни, научно-приложни и приложни резултати, които се отнасят до принос за развитието на научните виждания за управлението на стойността във фармацевтичната индустрия в Полша.

Постигнати са следните научни приноси:

1. Обогатени са теоретични възгледи за стойността и за използването на управленски методи за нейното повишаване. Обогатени са знанията относно разбирането и интерпретирането на понятието "стойност на предприятието" в икономическата практика на компаниите и за наличието на структурирано знание в областта на актуалните предизвикателства пред мениджмънта - насочване на компаниите към стойностно ориентиран мениджмънт и в областта на ключовите инструменти, захранващи сферата на стойностно ориентирания мениджмънт и повишаването на конкурентоспособността на фармацевтичните компании.

2. Идентифицирани са основните носители на стойност, необходими за процеса на определяне на ключовите управленски инструменти, които увеличават стойността и конкурентоспособността на полските фармацевтичните предприятия, както и са обособени инструментите за управление с ключово значение в процесите на създаване на стойност и конкурентоспособност.

Постигнати са следните научно-приложни приноси:

1. Направен е критичен анализ на актуални теоретични източници като са идентифицирани основни елементи, свързани с управлението, ориентирано към повишаване на стойността и конкурентоспособността на предприятията в условията на глобализация.

2. Разработване на модел за оценка на методите за управление на фармацевтичните предприятия и факторите, повишаващи тяхната

конкурентоспособност. Създадени са авторски зависимости, свързани както с установяване и оценка на ефектите върху дейността в съответствие с цикъла от оперативни събития, формиращи цикъла на стойността и конкурентоспособността, както и за подкрепа на управлението, насочено към укрепване на стойността и конкурентоспособността на фармацевтичните предприятия. Практическото значение и логическата взаимообвързаност на двете формули са потвърдени от емпирични изследвания.

3. За първи път в процеса на идентифициране на управленските инструменти, влияещи върху резултатите, стойността и конкурентоспособността на фармацевтичните компании в периода 2015-2021 г., е предложен и използван собствен подход за измерване на факторите за създаване на стойност и резултатите, влияещи върху стойността на предприятието.

Дисертацията има и следните приложни приноси:

1. Разработване на модел за оценка на управленските практики на фармацевтичните компании и на факторите, които повишават тяхната конкурентоспособност.

2. Формулирани са практически препоръки основаващи се както на постигнати резултати от емпирично изследване, така и на анализ на конкретната ситуация на полския фармацевтичен сектор в условия на глобализация.

Научните, научно-приложните и приложните резултати намират своето пряко приложно поле във фармацевтичния сектор на Полша.

В резултат целта и задачите на дисертационния труд са изпълнени, като са получени научни, научно-приложни и приложни резултати, които се отнасят до:

- доказване със съществуващи средства на съществени нови страни на съществуващи научни проблеми;
- получаването и доказването на нови факти и знания;
- получаването на нови потвърдителни факти и знания.

6. Оценка на публикациите по дисертацията

Доктор Ева Хомач-Пержецка в автореферата по дисертацията е изброила 26 труда. От тях приемам 18 броя като пряко свързани с дисертационния труд, сред които две монографии, глави от монографии и статии. Хубаво впечатление правят както монографиите, така и десетте статии, индексирани и реферирани от SCOPUS, като сред тях има издания с висок квантил. Освен това, в SCOPUS са идентифицирани 116 позовавания на трудовете на кандидата. Доктор Ева Хомач-Пержецка е с h индекс 5 в SCOPUS.

Във всички представени 18 бр. монографии, глави от монографии и статии се анализират различни аспекти от изследваната в дисертацията тема. Няма разлика между начина, подхода и анализа, който се прави в дисертацията и в представените научни трудове. Те отразяват съществени части от дисертационния труд и напълно удовлетворяват изискванията за придобиване на образователна и научна степен „доктор на науките“. Това ми дава основание да приема, че дисертационният труд е самостоятелен творчески продукт, реализиран от доктор Ева Хомач-Пержецка.

7. Оценка на автореферата

Представен е автореферат на български език. Той изцяло съответства в структурно и съдържателно отношение на рецензираната от мен дисертация (на руски език). Спазени са всички изисквания по оформлението му и са включени всички необходими атрибути. Посредством запознаване с автореферата може да се придобие еднозначна представа за дисертационния труд. От друга страна при превода са получени някои неточности, които без да влияят на разбирането, затрудняват четенето. В автореферата авторовите трудове по дисертацията са описани на руски език, а не на оригиналния език на публикуване, което затруднява проследимостта.

8. Критични бележки, препоръки и въпроси

Доктор Ева Хомач-Пержецка представя дисертация, в която се откроява много добрата теоретична подготовка, добрата връзка наука-практика и задълбочеността на развиваните теоретични постулати и методическите подходи. Това ми дава основание да отправя конкретни препоръки, с цел задълбочаване на постигнатото досега и бъдещото научно израстване на доктор Ева Хомач-Пержецка.

1. Считаю, че възприемането на авторовите тези биха били по-ясно изразени ако всяка глава завършваше с обобщени изводи на постигнатото и в каква степен то корелира с общата цел на изследването.

2. Считаю, че доктор Ева Хомач-Пержецка трябва да се въздържа от цитиране на свои разработки, т.н. автоцитати.

3. Дисертацията има своите многобройни проекции по отношение на управленската практика в условията на фармацевтичния сектор. Нейната несъмнена актуалност налагат както продължаване на изследванията в тази област, така също и търсене на възможности за въвеждане в практиката на получените решения. От друга страна, въпреки националната специфика, много от получените знания имат приложно поле и в други страни от ЕС.

4. Погледнато от друга перспектива дисертацията създава възможност за търсене в мултинационални екипи както на общността на прилики и разлики в управление на стойността и конкурентоспособността във фармацевтичните предприятия на страните от ЕС, така също и на извършване на съпоставителни анализи с други водещи фармацевтични производители от САЩ, Китай, Швейцария, Русия, Канада, Корея и т.н.

В стилистично и техническо отношение оформянето на дисертационния труд и автореферата не е подминато от ограничен брой неточности, повторения и редакционни грешки, които не намаляват научната му стойност, но влошават външния вид на труда.

Посочените бележки и препоръки не намаляват достойнствата на изследването. Дисертацията е добре оформен научен труд.

9. Заключение

Предложеният дисертационен труд от доктор Ева Хомач-Пержецка на тема: „Управленски инструменти за повишаване на стойността и конкурентоспособността на фармацевтичните компании, действащи в условията на глобализация” (на руски език) е в пълно съответствие с изискванията за придобиване на научната степен “Доктор на науките” на ЗРАСРБ, Правилника за неговото приложение и Правилника за придобиване на научни степени във Варненския свободен университет „Черноризец Храбър”. В дисертацията открих оригинални, актуални и значими научни, научно-приложни и приложни постижения, които представляват принос за развитието на научните виждания за управлението на стойността във фармацевтичната индустрия в Полша.

Налице са необходимите основания да декларирам своята положителна оценка и предлагам на уважаемото научно жури да присъди научната степен “ДОКТОР НА НАУКИТЕ” по научна специалност „Организация и управление извън сферата на материалното производство”, професионално направление 3.7. „Администрация и управление” на доктор Ева Хомач-Пержецка.

10 август 2023 г.
София

Подпис:
(проф. д.ик.н. Кирил Ангелов)